

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 3. De beneficiis manualibus & non manuælibus, seu perpetuis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

gari possint; non esse tamen dignitatem beneficii, 1. quia saepe solum est manualis, & temporaneus, 2. quia non est jus spirituale percipiendi redditus ex institutione canonica, sic Azor p. 1. l. 3. c. 13. q. 9. De reliquis dignitatibus & beneficiis duplicibus, seu qualificatis, cum sint speciales tituli de illis, libro I. Decretal. ibid. actum est, etsi etiam hic in seqq. complura dicenda sint.

§. 3.

De beneficiis manualibus & non manualibus, seu perpetuis.

225 **I**N hac divisione beneficii, hoc nomen *beneficium* late sumitur, nam si accipitur proprie, ut diximus superius, beneficium supponit solum pro eo, quod est in se, ac in habente perpetuum. Coeterum, beneficium *Manuale* vocatur, quod pro voluntate conferentis tolli potest, etiam ex aliis causis, quam jure permissis; & ideo etiam dicitur *ad nutum amovibile*, quod autem, semel collatum, tolli non potest, nisi ex causis jure permissis, est *non manuale*, & haec est praecipua qualitas beneficii non manualis, his praemissis.

226 **Q**uestio est 1. An beneficium manuale sic sit ad nutum concedentis revocabile, ut revocatio, etiam sine ulla causa, praeter nudum revocantis arbitrium, facta, non modo sit valida, sed etiam licita? Ad 1. *h.* talem revocationem esse validam, licet facta sit absque ulla alia causa legitima, quam solius arbitrii conferentis, si beneficium pleno jure subsit revocanti: ratio est 1. quia talis beneficiatus possidere nequit illud beneficium, nisi pro tempore, pro quo illi concessum est, est autem concessum solum ad tempus, quo non revocatur, adeoque pro tempore limitato, dum scilicet concedens revocet. Dixi si *pleno jure* subsit revocanti, quia potest contingere, quod beneficium *manuale* sit, & aliquis ei praeficiatur *in titulum* a Praelato regulari, quin Conventui pleno jure subsit, sed potius Episcopo quoad approbationem & confirmationem electionis circa ipsum facta. Tali enim casu solum ex consensu Episcopi removeri posset; sic Azor tom. 5. l. 12. c. 22. q. 10. Sanchez l. 7. in decal. c. 29. n. 118. Suarez cit. l. 3. c. 19.

n. 23. quos cit. & sequitur Castropalatus tom. 2. tr. 13. D. 1. p. 5. n. 6. quia licet Regulares, etiam ab Episcopis, de consensu suorum Praelatorum praeficiantur Ecclesiis curatis, & maneat adhuc Obedientiarum, secus tamen est quoad revocationem, si eis *ut curatis cum intitulatione* praefecti sint.

Ad 2. *h.* revocationem, sine ulla 227 alia legitima causa, quam pura libertatis in revocante, factam, esse illicitam, primo quia mutatio Rectorum est Ecclesiis damnosa, ergo illicita est sine rationabili causa, 2. quia sic operans non haberet suae actionis finem honestum. Causa porro rationabilis, teste Suarez cit. qua sufficienter honestetur revocatio, est non tantum culpa beneficiati, sed quaecunque utilitas, vel commoditas Ecclesiae, vel Religionis, si beneficiatus sit Regularis, cum ea revocatio non sit actus iustitiae, sed solum prudentis regiminis, & ideo, quamdiu non constat, revocationem esse malitiose factam, non debet revocatio a revocantis Superiore cassari, sed potius sustineri. Suarez cit. n. 20. Si autem quaeras, unde possit constare, quod revocatio *malitiose* facta sit? *h.* ex his & similibus, 1. Si pendente accusatione, vel inquisitione contra beneficiatum fieret remotio; 2. Si fieret contra consuetudinem receptam, ne intra tale tempus beneficiatus absque culpa removeatur. 3. Si ad instantiam beneficiati fieret inquisitio contra Praelatum, si enim praesumeretur vindictae animo facere remotionem.

Dices contra primam responsionem 228 in 226. quando in *c. ad Monasterium*, de statu Monach. Abbati datur facultas removendi Religiosum a beneficio, dicitur id esse faciendum, *cum oportuerit*, sed remove absque causa *non oportet*; ergo 2. qui remove absque causa, remove malitiose, consequenter absque favore juris, adeoque invalide, 3. quia sic spoliatus potest implorare officium Judicis Superioris, qui Decretum remotionis potest irritare. Verum alius est usus *validus* revocationis, alius *licitus*, ille non pendet ex causa, sed ex voluntate revocantis; secus, usus licitus. Quare ad 1. dico solum sequi, quod illicitè revocet, cum revocat sine causa, seu *cum non oportet*.

est. Ad 2. R. quod quidem agat malitiosè malitiâ prohibita; sed non, annullatâ per jus. Ad 3. R. aliud esse, quod spoliatus possit implorare Officium Judicis, vel Superioris, ut revocationem malitiosè factam casset; aliud, quod possit adversus spoliantem agere actione spoli, primum conceditur, secundum negatur; quia actio spoli, adversus spoliantem, solum datur, quando injustitia, & injuria committitur in spolio, qui autem alicui aufert rem illi datam, quamdiu danti placuerit, ex placito illam revocando, nullam ei facit injuriam, vel injuriam, ergo.

229 Quæstio est 2. an, si Prælati, cui pleno jure subest beneficium manuale, promisit beneficiato, se non revocaturum, & tamen contra promissum revocat, validè revocet? R. quod sic, quia sicut promissio non revocandi testamentum; sic non revocandi beneficium naturâ suâ revocabile est contra naturam testamenti, & talis beneficii, adeoque nulla, ita Sanchez l. 7. in decal. c. 29. n. 125. Sed hoc intellege, de promissione non revocandi, *etsi esset justa, & legitima causa*; non autem de promissione non revocandi, *nisi ex legitima causa*. Hæc enim promissio tenet; secus, illa, quia natura talis beneficii est, esse revocabilem ex justa causa. Si petas, an feltem agat illicitè in dato casu? R. juxta observationem datam, quod agendo contra primam promissionem non peccaret, quia illa promissio est nulla, secus, agendo contra secundam, quia illa est valida, & licita. Idem dicendum est, si datam promissionem juramento firmasti. Nam illâ non obstante revocatio esset valida; quia juramentum non mutat naturam beneficii manualis.

230 Instari tamen adhuc potest querendo, quid dicendum sit in casu, quod talis beneficii collatio confirmata esset à Pontifice? R. si confirmata est simpliciter, & in forma communi, conferentem adhuc posse validè revocare; quia talis confirmatio est solum quædam approbatio collationis factæ, quin sit alteratio beneficii quoad suam naturam; aut tribuat plus juris, quàm collatione datum sit: Secus est, si confirmata est *ex certa scientia in titulum perpetuum*, quia sic intendit Pontifex beneficium non tam, ut qui-

dam volunt; quàm manu alitatem suspendere, quamvis hoc aliàs in dubio non præsumatur, imò tales literæ de falso suspectæ sint, si confirmatio etiam ex certe scientia Regulari tribuat jus pro tali beneficio, ut illud habeat nomine suo, nisi certum sit Pontificem scienter id fecisse, cum autem contingere possit, quod Pontifex alicui provideat de beneficio manuali, vel ex jure proprio, vel ex jure devoluto, propter negligentiam conferentis, in hoc secundo casu Pontifex non aliter confert, quàm debuisset, à quo devolutum est, consequenter validè revocatur etiam sine causâ ab eo, qui aliàs conferre potuisset.

Denique Pontifex confert jure, & 231 nomine proprio, tanquam omnium beneficiorum Distributor, dubium est, an, suppositâ illius collatione alicui factâ per Pontificem, Ordinarius conferens possit revocare? negant aliqui, sed probabilius affirmatur cum Sanchez l. 7. c. 29. n. 135. nisi Pontifex in collatione *exprimat*, se conferre *in titulum perpetuum* ex certa scientia, ut dictum est n. priori, in tali autem casu, quo Pontifex alicui confert beneficium manuale ex certa scientia in titulum perpetuum, non mutat naturam beneficii absolute sed solum ad dies vitæ beneficiati suspendit revocationem. Et ideo beneficium tale, ut primum vacaverit, manuale redditur, ut prius; teste Rebuffo in *Praxi benefic. de pacifica possessione*.

232 Not. Præterea, beneficium manuale non censi revocatum per mortem concedentis, nisi additum fuisset: *ad beneplacitum concedentis*, ratio est, quia mors non revocat voluntatem præexistentem. c. *si delegatus de offic. deleg. in 6.* & Abb. in c. *fin. de precariis n. 6. beneplacitum* autem finitur morte. Unde, in hoc casu, beneficium non vacat revocatione, sed temporis impletione, pro quo concessum fuit. c. *si gratiosè, de rescript. in 6.* cum autem ferè omnia beneficia secularia, perpetua sint, in dubio præsumuntur perpetua regularia verò, temporalia, seu manualia, quia ferè omnia naturam habent manualium; hinc fit, quod, si alicui conferatur beneficium seculare, vel secundum naturam suam, vel *ut Curato* videatur hoc ipso

iplo concedi *in titulum* consequenter ex dictis, ad dies vitæ, dixi, *ferè omnia*. Nihil enim obstat, posse nihilominus & beneficia secularia, esse manualia, & regularia, perpetua, nimirum ex fundatione, privilegio Papæ, vel præscriptione, ita Vivianus in *Praxi Juris Patron. l. 1. c. 1. qui n. 130.* docet, quòd omnia beneficia mandì, sint Papæ obedientialia & manualia, & in beneficiis manualibus non sit locus reservationi, & de beneficio manuali faciendam esse mentionem in impetratione, secundi beneficii.

²³³ *Notandum* 2. beneficia Parochialia secularia, vel rarò, vel nunquam esse beneficia manualia, quia Parochorum mutatio solet esse noxia Ecclesiis. Hinc *Trid. Sess. 24. de Reform. Decret. 18.* ait: *Semel Rector deputatus, non poterit ad nutum removeri à Patronis, etiam quòd allegarent, esse in possessione ita faciendi, sed perpetuò illius Ecclesia remanebit.* Et ideo etiam Rota, ut testatur Gonzalez *cit. Gl. 5. §. 6. n. 61. ad quæst.* an Laicus, fundans Ecclesiam, constituere possit Parochum *ad nutum amovibilem?* respondit negativè. Hinc Ecclesia Parochialis, unita Monasterio, ut per Clericum secularem regatur, tamen Clericus à Monasterio presentetur, non est beneficium manuale, sed Vicaria perpetua. Nam illa Vicaria est beneficium seculare; adeoque naturam ejus tenere debet, ita Gonzalez ad *reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 6. n. 52.* Hæc tamen videntur intelligenda, si non sit unita *accessoriè*, sed æque principaliter, cujus ratio constabit infra, ubi de beneficiorum unione.

²³⁴ Quæstio est 3. an consuetudine, vel præscriptione beneficium *manuale* transire possit in perpetuum vel econtrà? Negant Abbas, Decius, Rebuff. & Sanchez apud Castropalaum *tom. 2. tr. 13. D. 1. p. 5. n. 21.* Sed ipse cum aliis affirmat sub conditione, & ait; negativam esse veram, quoties consuetudo non est contraria manualitati, si autem sit contraria, veram esse affirmativam. Esset autem contraria, si conferens, revocare tentans, à revocatione impediretur, adde, si nec jure contra impedientem ageret. *Notandum* autem ad *manualitatem* beneficii non pertinere ca-

rentiam revocationis, cum hæc, potenti revocare, sit libera; sed *potestatem revocandi*, quâ stante in conferente, beneficium semper manet manuale; hinc ex eo præcisè, quòd concedens non revocaverit, non inducitur consuetudo destruens manualitatem, & inducens perpetuitatem beneficii, secus est, si revocare volens impediretur, nihil contradicens; ex hoc enim omnino nasci posset consuetudo manualitati contraria.

Quæstio est 4. an beneficia *manuale* possit resignari in favorem alterius, vel permutari? *R.* posse, dummodo manualitas exprimitur, ne aliàs resignatio, vel permutatio sit subreptitia; ita Vivianus in *Praxi Juris Patronat. l. 13. c. 10. n. 32.* ratio hujus desumi potest ex *lib. 1. tit. 9. de Renuntiatis. à n. 2071.*

Quæstio est 5. an beneficium *manuale* præstet legitimum titulum, qui exigitur pro ordinandis in sacris? *R.* remissivè ex *lib. 1. tit. 11. de temporib. ordinat. à n. 2151.* Titulus enim, qui exigitur, debet ab ordinando ad illum, præstare perpetuam vitæ sustentationem, prout non tantum dicitur jure antiquo, de quo loco cit. sed etiam novo Concilii Tridentini *Sess. 21. de Reform. c. 1.* sed hoc non præstat beneficium manuale, seu ad nutum revocabile, ergò.

Cum hæc scripsissem, quæsitum ²³⁷ fuit à non nemine, qui pro Sacris Ordinibus afferebat titulum alimentorum perpetuum, sibi constitutum à quodam Principe Laico, sed non acceptatum ab Ordinario, an possit ordinari ad titulum, quem sciebat acceptandum, sed non obtinendum, nisi pacto inito cum eum daturò, *quòd nunquam ab illo quicquam exigeret*, & in casu necessitatis velit uti primo, non rejecto propterea, quòd insufficientis esset; sed quòd copia Sacerdotum exinde non accommodabilium augetur, valde multis ab eo Principe jam tali titulo provisus. Videbatur dicendum, ipsum non posse ad illum licitè ordinari.

Ratio sumitur ex *c. per tuas 36. de 238* Simonia, ibi: per tuas nobis literas intimasti, quòd, cum Delator presentiam veller in Subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam Presbyterum

rum exoravit, ut ipsum ad Ecclesia sue titulum presentaret: quod, cum ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quod nunquam, si presentaret eundem, in Ecclesia sua aliquam peteret portionem: Et sic ad presentationem ipsius extitit ordinatus, nec, ut asserit, in hoc te egisse illicitum aliquid, intellexit. Unde, cum postmodum vellet in Diaconum promoveri, Episcopo commonente, ne quis, interveniente promissione aliquâ ordinatus, accederet idem recordatus promissionis istius, à susceptione Ordinis Diaconatus cessavit, hoc ordinanti humiliter confitens, & postulans edoceri, *urum ex compromissione hujusmodi Reus esset? Et an liceret eidem in suscepto Subdiaconatus ordine ministrare & ad Ordines ascendere ulteriores?* unde fraternitas tua dixit inquit Pontifex, Apostolica Sedis Oraculum requirendum. Nos igitur, inquisitioni tuæ, taliter respondemus: *quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad Ordines superiores ascendere, nec in suscepto debet Ordine secundum rigorem canonicum ministrare.*

239 Nam ex hoc textu clarè sequi videtur, taliter ordinatum irregularem effici, ibi (*nec ad ordines majores ascendere*) nec in suscepto Ordine debere ministrare, quod suspensus sit propter simoniacam Ordinationem, non quia absque titulo, seu cum titulo falso ordinatus sit (nam ex eo suspensionem non incurrebat, ut tradit Gonzalez ad dict. c. *per tuas* n. 2.) sed propter pactum initum cum ipso Presbytero, *non petendi portionem aliquam fructuum in ipsa Ecclesia*, ut similiter in c. *fin. h. t.* eadem suspensio incurritur ab eo, qui pacto convento promissit, se non petiturum necessariam ab Episcopo ordinante, qui illi de necessariis providere cogebatur. Nam, cum iste remisit quid temporale, videlicet partem fructuum, seu sustentationem sibi debitam, ut spirituale, id est Sacrum Ordinem, assequeretur, ideo Simoniam commisit, nam *remittere*, idem est ac *dare*: probant in terminis textus in c. *alia* 8. q. 3. c. *veniens*, & 2. de testibus. Faciunt textus in L. *si mulier* 10. ff. de condict. caus. dat. L. *quin etiam*, ff. de calumn. Docent Ugolinus de Simonia *tabul.* 4. n. 3. Quaranta in Summa Bull. Verbo Tom. 111.

Ordo, Gibalinus de Simon. c. 16. consecr. 5.

Ex eodem c. *per tuas*, deducunt Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. de Simon. c. 38. n. 5. Azor lib. 12. instit. moral. 3. part. cap. 15. q. 1. hanc suspensionem etiam incurere eum, qui extraneo, sibi constituenti patrimonium ad suscipiendos sacros Ordines, promittit, *se nihil unquam petiturum*: Sed contrarium, imò in hoc pacto restituendi patrimonium, aut non petendi ab eo, qui illud ad Ordines suscipiendos constituerat, nullam committi Simoniam, nec per consequens suspensionem incurere, docuerunt Navarrus ad titulum de temporibus ordin. consil. 17. Toletus lib. 1. summa, c. 48. n. 6. Castropalaus tract. 17. oper. moral. D. 3. n. 2. Garcia 2. part. de benefic. c. 5. n. 165. Diana part. 2. tract. 2. resol. 5. Barb. de potest. Episcopi alleg. 20. n. 29. quia ista constitutio patrimonii non est aliquid spirituale, nec vera presentatio ad Sacros Ordines, ut quæ in hoc textu præcessit; unde non potuit committi Simonia, & per consequens nec incurri suspensio, de qua in hoc textu.

Videtur tamen probabilius, quòd, 241 licet pactum non esset simoniacum, nihilominus illicita foret ad ejusmodi titulum receptio Ordinum, & induceret illam suspensionem, de qua c. *per tuas*. Certum enim est, quòd ordinatus in casu hujus capituli incurrerit suspensionem, ut liquet ex textu in n. 238. non ex eo, quòd ad Presentationem Parochi assignato titulo in sua Ecclesia ordinatus sit, nam juxta morem antiquum Parochus poterat Coadiutorem presentare, parte sui beneficii assignatâ, ut tradit Gonzalez in c. *Extirpanda*, de præbend. ergo ex eo, quòd præcesserit pactum, nihil exigendi ab eo, qui talem illi titulum constituit; Sed hoc ipsum etiam contingit in altero casu. Et ratio est, quia licet & constitutio patrimonii, seu tituli alimentorum, & eorum cessio sint quid merè temporale, ambo tamen assumuntur, ut medium ad consequendam Ordinationem in Sacris, quæ est utique aliquid spirituale; nam ordinandus ad hunc finem, & titulum recipit, ac ejs' cessionem facit, ergo.

Quæstio est 6. an beneficium in se 242 perpetuum, sed alicui concessum revocabiliter ad nutum, in tali beneficiato

conferatur *beneficium* communiter acceptum (juxta n. 152.) dicendum sit *manuale*, vel non manuale? *¶* cum in communiore, ac propria acceptione *beneficii*, hujus appellatione veniat solum intelligendum, quod & *in se* perpetuum est, & *in beneficiato* perpetuatur, ut dictum est n. 152. & tradit Sanchez l. 7. Decolog. c. 29. n. 106. & habetur in c. *Sanctorum*, dist. 70. c. *si gratiose* de Rescript, in 6. & ob id, quæ hoc non habent, non cadant sub regulam Cancellariæ de reservatione, sed nec sufficiant pro titulo mensæ ad Ordines recipiendos, ut diximus, hinc fit, nec pensionem Ecclesiasticam (quia cum Pensionario extinguitur) nec Vicariam Episcopi, vel Parochi (quia nec de se perpetua est, nec confertur institutione) nec illud demum beneficium Ecclesiasticum communiter acceptum; qui in beneficiato tali non perpetuatur.

§. 4.

De beneficiis collativis, electivis, & patronatis.

243 **B**eneficium *collativum* est, quod absolute, & liberâ voluntate Superioris confertur, & ideo etiam vocari solet beneficium *liberum*, circa quod notandum. 1. Si qui sic eligerent, ut illorum electio simul esset *collatio*, tale beneficium potius dici *collativum* juxta Garciam p. 1. de *benefic. c. 6. n. 14.* & in dubio nunquam præsumi electivum, vel mixtum quia illud est qualitas beneficii non propria, sed extrinseca, & provisioni Episcoporum liberæ derogat.

244 *Not. 2.* Per collationem beneficii, nondum acceptatam, Collatario dari jus *ad beneficium*, seu jus ad rem, ex c. *si tibi absenti* 17. de *præbend. in 6.* Nam factâ semel collatione, Collator de jure retrocedere non potest, sed expectare debet acceptationem Collatarii infra terminum ad consentiendum præfixum; sic enim cit. c. loquitur Bonifacius VIII. *Si tibi absenti, per tuum Episcopum conferratur beneficium, licet per collationem hujusmodi (donec eam ratam habueris) jus*

in ipso beneficio (ut tuum dici valeat) non acquiras: Ipse tamen Episcopus vel quicumque alius, de ipso beneficio (nisi consentire recuset) in personam alterius ordinare nequibit. Quod, si fecerit, ejus ordinatio facta de beneficio non libero, viribus non subsistet. Sed si Episcopus (notificata tibi collatione) ad consentiendum terminum competentem assignet, nisi *consenseris*, poterit eo lapsò beneficium liberè (cui viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipsum contulerit, tuum poteris (non obstante, quod lapsus sit terminus) præstare consensum, & ex tunc ipso non poterit aliter ordinari.

Ex hoc textu sequitur præterea, per 245 collationem absolute factam, & acceptatam, in beneficio acquiri jus *in re*, seu reale, sic, ut Collatarius illud *suum esse*, dicere jure possit, etiam ante adeptam possessionem, cum textus id neget solum, *antequam Collatarius collationem ratam habeat*; sic Rebuffus in *Regul. de non tollendo jure quæsto, gloss. 6. n. 38.* Sequitur in Spiritualibus, ex solo titulo (ut collatione beneficii acceptatâ) etiam ante traditionem, dominium transferri, sic Barbof. in *cit. c. 17. n. 38.* & quoniam Collatarius, post collationem beneficii acceptatam, habet jus *in re*, cum titulo beneficii, propriâ autoritate poterit vacantem ejus possessionem apprehendere, sine alio Superioris, vel Judicis Decreto, quia, non tam suâ, quam conferentis auctoritate, hoc facit; *nisi investitura ad alium, sive ex consuetudine, vel secundum Canones spectet.*

Dices: Collatio beneficii censetur 246 donatio, c. *Consultationibus. 4.* De donationibus, ibi: *donationes vero, vel Concessiones Ecclesiarum &c.* Sed donatio, absenti facta, ante acceptationem, non sortitur effectum, & revocari potest, ex L. *absenti. §. si quis ff. de donationibus*, & L. *Qui absenti, ff. de acquirend. possessione*; ergo etiam collatio beneficii. *¶* cum distinctione: Collatio beneficii est donatio *ex parte donatarii*, seu Collatarii, C. est *simpliciter* donatio, tam ex parte Collatarii, quàm Conferentis, N. *ma. dist. min.* Sed donatio *simpliciter*, ante